

25.10.2019

EOAK/3823/2019

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamiehen sijainen Mikko Sarja

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Lotta Hämeen-Anttila

ASIAKIRJAPYYNNÖN KÄSITTELYAIKA JA PÄÄTÖKSEN PERUSTELEMINEN

1 KANTELU

Kantelija pyysi tutkimaan Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän menettelyä asiakirjapyyntöön vastaamisessa. Kirjoituksen mukaan kantelija oli tehnyt asiakirjapyyntönsä 7.5.2019 ja saanut siihen 27.6.2019 päivätyn vastauksen. Kantelun mukaan päätöstä ei ollut perusteltu asianmukaisesti ja siinä oli muitakin puutteita.

2 SELVITYS

Kantelun johdosta hankittiin selvitys Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymältä.

3 RATKAISU

3.1 Saatu selvitys

Kantelukirjoituksen ja Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän antaman selvityksen mukaan kantelija pyysi 7.5.2019 kirjallisesti edesmenneen omaisensa tietoja. Selvityksen mukaan päätösteksti tehtiin 15.6.2019 ja se postitettiin kantelijalle 1.7.2019. Päätöksessä lukee, ettei tietoja voida antaa pyynnön perusteella. Päätöksen mukaan perusteena on potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 13 §:n 5 kohta, jonka teksti on kirjoitettu päätökseen. Päätös sisältää valitusosoituksen sekä suosituksen tehdä ilmoitus potilasvakuutuskeskukseen tai kantelu aluehallintovirastoon, mikäli on epäilyä hoitovirheestä.

Selvityspyyntöön annetussa vastauksessa ympärivuorokautisten ja kotona asumista tukevien palvelujen päällikkö toteaa, että kielteisen päätöksen perusteluna on, että asiakirjapyyntöstä ei hänen mielestään käynyt ilmi perustetta, joka osoittaisi tietojen olevan välttämättömiä etujen tai oikeuksien toteuttamiseksi.

3.2 Julkisuuslain tarkoittama käsittelyaika

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 14 §:n 3 momentin mukaan tieto julkisesta asiakirjasta on annettava tai asia ratkaistava mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään kahden viikon kuluessa pyynnön vastaanottamisesta. Jos pyydettyjä asiakirjoja on paljon tai niihin sisältyy salassa pidettäviä osia tai jos muu niihin rinnastettava syy aiheuttaa sen, että asian käsittely ja ratkaisu vaativat erityistoimenpiteitä tai muutoin tavanomaista suuremman työmäärän, asia on ratkaistava ja tieto julkisesta asiakirjasta annettava viimeistään kuukauden kuluessa siitä, kun viranomaisella on saanut asiakirjan saamista koskevan pyynnön.

Kantelija oli tehnyt tietopyynnön, joka koski salassa pidettäviä potilasasiakirjoja. Saadun selvityksen mukaan tietopyyntö oli tehty 7.5.2019. Päätös oli postitettu kantelijalle 1.7.2019. Kantelijan tietopyynnön käsittely kesti siis melkein kaksi kuukautta, vaikka kantelija yritti jouduttaa asian käsittelyä.

Julkisuuslain mukaiseen tietopyyntöön on vastattava kaikissa tilanteissa enimmillään kuukauden kuluessa pyynnön vastaanottamisesta. Pyydettyjen asiakirjojen salassapidon selvittäminen tai suuri määrä voi oikeuttaa kuukauden enimmäisajan käytön. Muutoin julkisuuslain menettelysäännöksissä ei ole huomioitu tietopyynnön toteuttamisen viranomaiselle aiheuttamaa työ määrää edes poikkeuksellisissa tilanteissa. Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymässä on siten menetely julkisuuslain vastaisesti, kun tietopyynnön käsittely oli kestänyt lähes kaksi kuukautta. Tämän vuoksi asiassa ei ole tarpeen enemmälti arvioida asiakirjapyyntöön käsittelyn vaiheita eikä viivästymiseen liittyneitä syitä. Korostan kuitenkin sitä, että kuntayhtymällä on velvollisuus huolehtia siitä, että sen palveluksessa olevien on mahdollista noudattaa lakia.

Korostan vielä sitä, että viranomaisen on julkisuuslain 18 §:n 1 momentin 5-kohdan mukaan hyvän tiedonhallintatavan toteuttamiseksi huolehdittava siitä, että sen palveluksessa olevilla on tarvittava tieto asiakirjojen julkisuudesta ja salassapidosta sekä tietojen antamisessa ja käsitte lyssä noudatettavista menettelyistä.

3.3 Hallintolain mukainen päätöksen perusteleminen

Koska kantelijan saaman päätöksen lopputuloksesta eli siitä, onko kantelijalla oikeus saada pyytämänsä tiedot vai ei, on ollut mahdollista valittaa säännönmukaisessa järjestyksessä, en enemmälti ota asiaan tältä osin kantaa, koska oikeusasiamiehen kantelumenettely ei ole säännönmukaisen muutoksenhaun korvike. Sen sijaan arvioin asiaa päätöksen perusteluiden näkökulmasta.

Hallintolain 44 §:n mukaan kirjallisesta päätöksestä on käytävä ilmi muun muassa päätöksen perustelut ja yksilöity tieto siitä, mihin asianosainen on oikeutettu tai veloitettu tai miten asia on muutoin ratkaistu. Lain 45 §:n mukaan päätös on perusteltava. Perusteluissa on ilmoitettava, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset.

Päätöksen perusteluvollisuuden tarkoituksena on varmistaa, että asianosainen saa tiedon paitsi ratkaisun lopputuloksesta myös sen perusteista. Päätöksen oikeellisuus on jälkikäteen mahdollista tarkistaa ainoastaan asianmukaisten perusteluiden kautta. Perusteluilla on siis keskeinen merkitys muutoksenhakuoikeuden ja oikeussuojan toteutumisen kannalta. Perusteluiden avulla asianosainen voi arvioida tarvettaan turvautua muun muassa muutoksenhakukeinoihin. Perustelut myös ohjaavat muutoksenhakijaa kiinnittämään huomioita niihin seikkoihin, joilla on tai saattaa olla merkitystä muutoksenhakua ratkaistaessa. Riittävät perustelut lisäävät myös luottamusta annettujen päätösten sisältöön. Perustelujen puuttuminen saattaa estää tai ainakin oleellisesti vaikeuttaa hallinnon asiakkaan mahdollisuuksia ja edellytyksiä muutoksenhakukeinojen käyttämiseen.

Katson, että päätöksen perusteluista ei käy riittävän selkeästi ilmi, mitkä seikat ovat vaikuttaneet päätöksen lopputulokseen. Ei voida olettaa, että kantelijalla olisi tieto siitä, mihin potilaslain 13 §:n tulkinta päätöksessä perustuu.

4 YHTEENVETO JA TOIMENPITEET

Kantelijan asiakirjapyyntöön käsittely on ollut lainvastaista ja puutteellista seuraavin tavoin:

- pyynnön käsittelyaika oli ylittänyt huomattavasti julkisuuslaissa säädetyn enimmäiskäsittelyajan
- päätöksestä ei ilmene riittävän selkeitä perusteluja sille, miksi pyydettyjä asiakirjoja ei ollut annettu.

Edellä todetun vuoksi annan eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 10 §:n 1 momentin nojalla Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymälle huomautuksen vastaisen varalle.

Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestä Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymälle.